

SOBRE L'EDUCACIÓ DELS FRENASTÈNICS O ANORMALS

pel Dr. JOAN ALZINA I MELIS

Existint certa confusió en la terminologia que s'aplica als nens *deficients* en els diversos països i volent expressar-nos amb la major claretat, creiem útil indicar primerament les denominacions genèriques més usades. La paraula *deficients* i, les més científiques, *frenastènics* i *oligofrènics* són termes comprensius amb què es designen tots els que presenten insuficiència mental congènita o deguda a processos adquirits durant els primers temps de la vida pre i posnatal. Arreu solen distingir els *frenastènics greus* dels *lleugers* anomenant els primers *idiotas* i *imbècils* i els segons *anormals*, *dèbils*, *retardats*.

Quant se refereix a la frenastènia, a la seva naturalesa, causes, tractament i profilaxi entra de ple dins el camp de la Medicina, millor, de la Psiquiatria; no considerar-ho així ens sembla tan absurd com ho seria imaginar se estranyes a la Psiquiatria les dolències mentals de l'home adult. Tal volta ningú no discuteixi que l'estudi de les frenastènies greus o lleus sigui un argument mèdic, però sí bastants dubten que ho sigui llur correcció o tractament.

Els infants deficients són sempre malalts, són subjectes als quals els factors biològics, per un o altre motiu, actuant d'una manera patològica han produït una pertorbació permanent de les funcions psíquiques durant el període delicat de la formació. La terapèutica de les pertorbacions susdites pressuposa evidentment la coneixença més perfecta possible de llurs símptomes, de llur etiologia i de llur patogènesi, està condicionada per

aquesta coneixença, si es vol fer obra científica, ço és, amb probabilitats d'èxit. L'ideal kraepelinià aquí, com en general en la Psiquiatria, se va realitzant tant com se progressa en el camp de les psicosis; per KRAEPELIN el fi de la ciència frenopàtica consisteix en referir els trastorns psíquics a determinats trastorns orgànics i, vice-versa, saber quins desordres psíquics s'han de presentar com conseqüència d'un dany cerebral definit (*Psychiatrie*. I, 9); augmenten de cada dia les frenastènies i les altres malalties mentals, que no són ja un conjunt de símptomes més o menys arbitrari sinó una entitat estructurada amb característiques físio i anotomopatològiques conegudes; el fons mèdic, psiquiàtric de les frenastènies s'accentua sempre amb més fermesa, més rudament; qui no veu, doncs, quan irracional seria desarticlar-ne el tractament?

Sols els ignorants imaginin que la competència mèdica se limita als recursos curatius d'ordre farmacològic, com la quina o la morfina, o bé els d'ordre físic, com l'electricitat, i no altres, els de naturalesa espiritual com els pedagògics; pel qui pensa un xic, al contrari, tots ho són, car tots s'han d'aplicar a malalts en la forma i manera que llur dolència, sospesades i investigades les seves condicions, demana. El psiquiatra ha de saber quin partit pot treure de la Pedagogia, quin meravellós instrument de cura és, i el mestre ha de convertir-se en un fidel executor de les prescripcions mèdiques; tal com el massatgista obra dirigit pel metge així també en Psiquiatria infantil han d'actuar el metge com director i el mestre com executor. Per al tractament dels deficients la Pedagogia s'ha d'unir, s'ha de subordinar a la Psiquiatria, puix als mètodes pedagògics s'ha de demanar en gran part el secret d'aquest tractament; per això aquest tractament convé anomenar-lo mèdico-pedagògic. Submissió de la Pedagogia no vol dir, per consegüent, oblit o despreci de sos procediments, sinó més tost una coneixença prèvia de l'individu, una adequació del procediment pedagògic al subjecte, vol dir donar a la Pedagogia dels anormals el contingut que just pot donar la ciència que els estudia. Significatiu és que la primera temptativa seriosa d'educació d'un idiota se degui a un metge de l'època de la Revolució francesa, ITARD: ITARD fou el fundador del mètode per a deficients; son llibre sobre el salvatge de l'Aveyron, noi idiota trobat pels boscos al qual ell recollí i educà, constitueix per a qualsevol esperit selecte font de goig i d'ensenyances i per al mestre i metge de deficients una norma.

Certs esperits miren l'educació dels frenastènicos un luxe, una qüestió que no s'ha d'empendre si no s'ha resolta l'educació del noi normal. Error profund, car de la manera que la malaltia dóna molta llum per a la coneixença de la sanitat, també l'estudi de les frenastènies i l'ensenyament dels anormals resol tants de punts desconeguts o equivocats de la Pedagogia. Els anormals, per causa de les seves tares, necessiten procediments depuradíssims, capaços de suplir el natural instint de perfecció que els manca en major o menor grau. Recordi's que la metodologia de més transcendència educativa dels temps moderns, la metodologia montessoriana ha nascut a l'escola d'anormals.

D'altra banda, les despeses sostingudes per a convertir un pes mort, una càrrega social en un ésser útil o no del tot inútil són despeses laudables perquè sempre representen un estalvi futur. Espanta calcular el que costa a la societat tants d'anormals que arrossegueu la misèria vida per presons o asils i que educats convenientment haurien viscut tal volta per si sols sense cap auxili, ordinàriament, amb l'ajuda de certa protecció. I els cors sensibles han de pensar que aquests gastos són en favor de desgraciats que cap culpa personal no tenen de llur desgràcia; els cors rectes, els esperits als quals la moral darwiniana causa horror, pensin com pensin sobre la lluita per a la vida, mai consideraran perdut l'esforç econòmic destinat a mitigar les tares de nens marcats amb l'estigma funest de la deficiència psíquica.

El tractament dels frenastènicos exigeix tota classe de recursos d'ordre físic, d'ordre farmacològic, d'ordre pedagògic especialment, tots, mes en quina forma s'han d'aplicar? on s'han d'aplicar? quan s'han d'aplicar? No cabria en els límits estrets d'una comunicació ni resumir tan sols ço escrit sobre tals problemes tant s'han discutit i es discuteixen. Molt se discuteix, per exemple, si la terapèutica dels deficients s'ha de fer a interns o semi-internats, si s'ha de fer a instituts autònoms o bé a les mateixes escoles ordinàries, en classes especials. No creiem que aquest punt ni els altres tampoc se puguin resoldre d'una manera global, la mateixa per a tots, al revés, per a resoldre'ls s'ha de partir del principi de la diversitat de notes orgàniques i psíquiques que presenten els oligofrènicos i que a tal diversitat correspon racionalment una diversitat amb el mètode de cura. El principi susdit se va infiltrant entre els especialistes i així se difon la creència que als frenastènicos greus els convé un inter-

nat, sobre tot, quan tenen tares morals o orgàniques. Als menys greus els convé un semi internat i que als uns i als altres se'ls ha de separar en absolut de les escoles per anormals. Com se pot aconsellar el mateix règim per al deficient intel·lectual bondadós, creient i per a l'anormal discol de tendències criminals, per a l'idiota i per al deficient lleuger, pel qui pateix de paràlisi o pel qui sofreix accessos epileptiformes?

Per a adequar el règim mèdico pedagògic al nen, se l'ha d'analitzar en son conjunt i no limitar-se a l'aspecte parcial de la seva insuficiència mental; s'ha de determinar la forma de frenastènia, la forma psiquiàtrica, la malaltia per a precisar bé el concepte; s'han de determinar, a més, les característiques psicològiques de l'individu, allò que DE SANCTIS en diu el tipus mental i s'ha de determinar el grau d'insuficiència mental.

Al parlar d'insuficiència mental, molts s'imaginen infantilment una exactitud igual a la medició de l'estatura. Desgraciadament, s'està molt lluny, massa lluny d'aquesta exactitud a pesar dels nombrosos tests mentals i de llurs nombroses combinacions; si així no fos, psicòlegs i psiquiatres no haurien obtingut una diversitat tan gran de resultats, diversitat que sovint impossibilita tota comparació. El problema inclou una complexitat enorme; en Antropologia es pot conèixer amb seguretat qualsevol valor normal del cos humà midant acuradament un nombre suficient d'individus homogenis; així han procedit QUETELET a Bèlgica i VIOLA a Itàlia en els temps moderns i ALBERTI en el Renaixement, arribant a resultats que l'experiència demostra certs. En Psicologia, en canvi, no hi ha manera de resoldre la incògnita de la intel·ligència sense saber abans l'ambient on s'ha mogut, la instrucció rebuda, en una paraula. Considerar homogeni material humà on han actuat factors educatius diversos i fins contraposats, seria el mateix que considerar homogenia una sèrie de valors representant l'estatura, entre els quals hi hagués raquítics. DE SANCTIS ha imaginat uns reactius per a determinar el grau d'insuficiència mental; nosaltres els aplicàvem temps enrera a alguns deficients indubtables observats llarg temps que havien rebuda educació sensorial i a nois normals verges de tota educació sensorial, molts dels segons no els superaven i tots els primers sí; una prova pràctica tan fàcil l'han realitzada investigadors variats. Ara per ara, qui no es vulgui enganyar a si mateix, s'ha de contentar amb un judici aproximatiu de les condicions intel·lectuals del subjecte i ha

d'estar preparat sempre per adherir-se a les rectificacions possibles. Malalts estudiats mesos i mesos, resten de vegades un enigma per a l'alienista; açò no ho han d'oblidar mai els que creuen arribar amb alguns tests a conèixer amb precisió el grau d'insuficiència mental.

Els anormals de major interès social, són els lleugers, no ja perquè els greus no sien sovint educables, sinó perquè els primers són d'educació més fàcil i d'aprofitament social més segur. Per a aquests, el règim d'internat no sembla necessari ni convenient, al contrari, els estímuls de la vida familiar els poden ésser i els són freqüentment molt beneficiosos; sols en un cas se'ls ha d'allunyar de la família, quan l'ambient familiar és deleteri. Als frenastèsics lleugers, l'escola ordinària no els basta; llur estat els demana certs remeis d'ordre variat, un règim mèdico-pedagògic, que sols trobaran en un Institut especial, en un semi-internat semblant al que ha començat a funcionar a Vilajoana per obra del Municipi de Barcelona. El sistema de les classes auxiliars agregades a les escoles per a normals, com se segueix a Mannheim, per obra del Dr. SICKINGER, i altres ciutats alemanyes, belgues, suïsses, franceses, etc., sembla insuficient, segons el parer de nombroses autoritats, REGIS LEY, SCHUYTEN, TREVES, DEMOOR i molts més. Les classes auxiliars són seccions de l'escola ordinària, sense l'autonomia i l'organització indispensables; resultaran útils per als anormals pedagògics o fals anormals, és a dir, per als nens que presenten insuficiència mental transitòria deguda a l'acció de causes passatgeres, intoxicacions o infeccions, per exemple, per als que no tenen una disminució permanent de les seves condicions psíquiques, car, els frenastèsics o anormals reals, educats o no, conserven sempre llur tara.

Al semi-internat hi ha de trobar el nen les cures dietètiques, físiques, farmacològiques i pedagògiques, el règim complex que li cal. I el semi-internat, com qualsevol institució per a frenastènics, s'ha de proposar immediatament una finalitat professional, conseguir que el noi aprengui un ofici i es basti a si mateix en els límits del possible, ja que, segons ço abans indicat, quasi sempre el deficient necessitarà durant la vida una tutela que, com és natural, han d'exercir patronats postescolars lligats més o menys amb l'escola i que constitueixin son complement.